

Κείμενο

[Ρατσισμός]

Ο ρατσισμός δεν είναι ένας και ενιαίος. Υπάρχουν, όμως, ορισμένα χαρακτηριστικά κοινά σε όλους τους ρατσισμούς. Έτσι, κάθε ρατσισμός στηρίζεται σε αρνητικά στερεότυπα, δηλαδή σε προκαταλήψεις για τις άλλες, τις ξένες φυλές. Ο ρατσιστής γνωρίζει ότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς και στις επιμέρους κοινωνικές ομάδες. Όμως, τις διαφορές αυτές τις απολυτοποιεί, τις θεωρεί αναλλοίωτες και αιώνιες, ενώ τη δική του φυλή τη θεωρεί ανώτερη από όλες τις άλλες. Επιπλέον, θεωρεί ότι τα χαρακτηριστικά μιας ορισμένης ομάδας είναι **ομοιογενή** για όλα τα μέλη της. Δεν αναγνωρίζει δηλαδή ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα μέλη ακόμα και της δικής του ομάδας-φυλής. Πρόκειται βεβαίως για πίστη και όχι για γνώση.

Είναι αλήθεια ότι στο πλαίσιο των ομάδων οι πάντες σχηματίζουν θετικά στερεότυπα για τους δικούς τους (την έσω ομάδα) και προκαταλήψεις για τους τρίτους (την έξω ομάδα). Προκαταλήψεις διαμορφώνουμε όλοι από τα πρώτα στάδια της ανατροφής μας, εφόσον δεν μπορούμε να σχηματίσουμε ταυτότητα χωρίς τη διάκριση «εμείς - αυτοί». Αυτό συνέβαινε ανέκαθεν. Εκείνο όμως που δεν είναι αναπόφευκτο είναι η εμμονή και η καθήλωση κάποιου στις κληρονομημένες από το κοινωνικό του περιβάλλον προκαταλήψεις. Επομένως, ρατσιστής είναι εκείνος που δε δέχεται ποτέ να υποβάλει σε κριτική συζήτηση τις προκαταλήψεις του. Ο ρατσιστής δεν είναι απλώς **δύσπιστος** στο ένα ή το άλλο επιχείρημα, αλλά απορρίπτει τη χρήση του λόγου. Αυτό συμβαίνει, γιατί συνδέει τις υπαρκτές διαφορές με ορισμένες φαντασιακές, έτσι ώστε οι πρώτες να αποτελούν άλλοθι για τις δεύτερες.

Ουσιαστικά, ο ρατσισμός δεν αποτελεί μια στάση που προέρχεται από μια πραγματική διαφορά με τους άλλους. Απεναντίας, ο ρατσισμός δημιουργεί μια αιτία προκειμένου να εκδηλωθεί. Ακόμα κι αν δεν υπάρχει η αιτία, θα εφευρεθεί. Η πίστη στην πρόταση «οι Εβραίοι σφάζουν παιδιά Χριστιανών» ή «όλοι οι Αλβανοί είναι εγκληματίες» είναι από λογική άποψη αστήρικτη. Από ψυχολογική άποψη, όμως, εξηγείται, γιατί προσφέρει άλλοθι για την εκδήλωση επιθετικότητας απέναντι στις ομάδες-**θύματα**. Η υπερβολική έξαψη, η «υπερ-αντίδραση» με την οποία ο ρατσιστής απορρίπτει τον άλλο, δεν έχει καμιά σχέση με την εκάστοτε πραγματική αφορμή, όποτε κι αν αυτή δοθεί.

Φυσικά, ο ρατσισμός συγγενεύει με την ξеноφοβία και τον εθνοκεντρισμό. Μάλιστα, πολλές φορές συνυπάρχει μαζί τους και διαμορφώνει μια κατάσταση συγκοινωνούντων δοχείων. Ωστόσο, η ξеноφοβία μπορεί να μη στηρίζεται σε μια ανορθολογική πίστη στη βιολογική ανωτερότητα της φυλής αλλά σε απλή άγνοια. Επίσης, ένας εθνικιστής μπορεί να υποτιμά τα άλλα έθνη. Όμως, δεν είναι απαραίτητο να επιθυμεί την εξαφάνισή τους. Η ιδιαιτερότητα του ρατσιστή έγκειται στο ότι εκτός από την πίστη του στη διαφορά της δικής του ανώτερης, καλής και καθαρής φυλής επιθυμεί την εξαφάνιση των άλλων, επιθυμεί την εξαφάνιση των διαφορών (ανεξάρτητα από το αν πραγματοποιεί την επιθυμία αυτή).

Στις μέρες μας έχει αλλάξει και το περιεχόμενο του ρατσισμού. Σήμερα η έννοια της ράτσας έχει περιθωριοποιηθεί, μια και αποδείχτηκε το αντιεπιστημονικό υπόβαθρο του ρατσισμού. Στο πλαίσιο των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών ο ρατσισμός εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο. Αντί να διατυμπανίζει την ανωτερότητα της φυλής και την **απόρριψη** των άλλων, ο ρατσισμός εκφράζεται κυρίως με την απόλυτη αποδοχή των πολιτισμικών διαφορών. Η ανισότητα του ανώτερου και του κατώτερου αντικαθίσταται από την απόλυτη διάκριση ανάμεσα σε ανόμιους και αναφομοίωτους, υποτίθεται, πολιτισμούς. Πυρήνας του ρατσισμού πλέον είναι η φοβία της διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Η επιδεικτική περιφρόνηση για τους κατώτερους παραχωρεί τη θέση της στην έμμονη **αποφυγή** της επαφής με τους άλλους. Επομένως, εξαιτίας της μετατόπισης από τη «φυλή» στην «κουλτούρα» γίνεται πλέον λόγος για «νεο-ρατσισμό».

Ν. Δεμερτζής, εφημ. *Η Καθημερινή*, 31.12.2000 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου (80-100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Ποια είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα, τα κοινά χαρακτηριστικά σε όλους τους ρατσισμούς; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 11)

- B2.** Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην πρώτη περίοδο (Είναι αλήθεια... την έξω ομάδα) και τη δεύτερη περίοδο (Προκαταλήψεις... «εμείς - αυτοί») της δεύτερης παραγράφου (Είναι αλήθεια... τις δεύτερες) του κειμένου;

(μονάδες 4)

Γ. (Μονάδες 15)

- Γ1. α.** Να γράψετε μία αντώνυμη λέξη για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή**, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο: **ομοιογενή, δύσπιστος, θύματα, απόρριψη, αποφυγή.**

(μονάδες 5)

- Γ1. β.** Να δημιουργήσετε μία πρόταση για καθεμιά από τις αντώνυμες λέξεις που επιλέξατε, έτσι ώστε να γίνεται φανερή η σημασία τους (μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο ως προς την πτώση, τον αριθμό κ.λπ.).

(μονάδες 5)

- Γ2. α.** «Εκείνο όμως που δεν είναι αναπόφευκτο είναι η εμμονή και η καθήλωση κάποιου στις κληρονομημένες από το κοινωνικό του περιβάλλον προκαταλήψεις»:

Να εντοπίσετε την αναφορική πρόταση και να την χαρακτηρίσετε είτε ως προσδιοριστική είτε ως παραθετική, ανάλογα με τις πληροφορίες που αυτή περιέχει σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο.

(μονάδες 2)

- Γ2. β.** Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)